

ประโยค ป.ธ.๗
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

๑. อิทธิ ปน อานาปานสูตติกมมัญจานํ คุรุํ คุรุภวานํ พุทธปจเจกพุทฺธพุทฺธปุตฺตานํ
 มหาปุริสานํเยว มนสิการภูมิมุตฺตํ น เจว อิตฺตริ น อิตฺตรสฺสคฺตสมาเสวิตฺตํ ยถา ยถา
 มนสิกรียติ ตถา ตถา สนฺตถฺยเจว โหติ สุขุมถฺย ตสฺมา เอตฺถ พฺลวตี สติ จ ปญฺญา จ
 อิจฺฉิตฺตพฺพา ฯ ยถา หิ มญฺจสาฎกสฺส ตฺนุนกรณกาเล สุจิตฺติ สุขุมํ อิจฺฉิตฺตพฺพา สุจิตฺตปาส-
 เวธนเมปฺปี ตโต สุขุมตฺริ เอวเมว มญฺจสาฎกสฺสทิสสฺส อิมสฺส กมมญฺจชานสฺส ภาวนากาเล
 สุจิตฺตปฏิภาคา สติปิ สุจิตฺตปาสเวธนปฏิภาคา ตํ สมฺปยุตฺตา ปญฺญาปิ พฺลวตี อิจฺฉิตฺตพฺพา ฯ ตาหิ
 จ ปน สติปญฺญาหิ สมฺนาคเตน ภิกฺขุณา น เต อสฺสาสปรสฺสาสา อถฺยตฺร
 ปกฺติผฺลฺลโจกาสา ปริเยสิตฺตพฺพา ฯ ยถา ปน กสฺโถ กสฺติวฺวา พฺลิวทฺเท มุญฺจิตฺวา โคจฺราภิมฺเข
 กวฺวา ฉายาย นิสินฺโน วิสเมยฺย อถฺสฺส เต พฺลิวทฺทา เวเคน อฏฺวี ปวิเสยฺยํ ฯ โย
 โหติ เจโก กสฺโถ โส ปฺน เต คเหตุวฺวา โยเชตฺตกาโม น เตสํ อนุปรํ คุนฺตวฺวา อฏฺวี
 อาหิณฺนทฺติ อถฺไซ รสฺมิถฺย ปญฺเฑทฺถจฺย คเหตุวฺวา อฺชฺกเมว เตสํ นิปาตติฏฺฐจํ คุนฺตวฺวา นิสีทฺติ
 วา นิปฺชฺชติ วา ฯ อถ เต โคณเฑ ทิวสฺสาคํ จริตฺวา อฺทฺปนฺนติฏฺฐจํ โอตฺริตฺวา นหาตฺวา จ
 ปิวิตฺวา จ ปจฺจจฺตตฺริตฺวา จิตฺเต ทิสฺวา รสฺมียา พฺนฺธิตฺวา ปญฺเฑเทน วิชฺฌนฺโต อาเนตฺวา
 โยเชตฺวา ปฺน กมฺมํ กโรติ ฯ เอวเมว เตน ภิกฺขุณา น เต อถฺยตฺร ปกฺติผฺลฺลโจกาสา
 ปริเยสิตฺตพฺพา ฯ สติรสฺมึ ปน ปญฺญาปญฺเฑทฺถจฺย คเหตุวฺวา ปกฺติผฺลฺลโจกาเส จิตฺตํ ชเปตฺวา
 มนสิกาโร ปวฺคเตตฺตพฺโพ ฯ เอวํ หิสฺส มนสิกาโรโต น จิรฺสฺเสว เต อฺปฺนฺนจฺหนฺติ นิปาตติฏฺฐเจ
 วีย โคณา ฯ ตโต เตน สติรสฺมียา พฺนฺธิตฺวา ตสฺมึเยว ชานเณ โยเชตฺวา ปญฺญาปญฺเฑเทน
 วิชฺฌนฺเตน ปฺน กมมญฺจชานํ อนุยฺยชิตฺตพฺพํ ฯ ตสฺเสวมนุยฺยชฺโต น จิรฺสฺเสว นิมิตฺตํ
 อฺปฺนฺนจฺชาติ ฯ

(สมันตปาสาทิกา ภาค ๑ คติขปาราชิก หน้า ๕๒๐-๕๒๑)

๒. สฉจริตต์ สมาปชฺเชยยาติ สฉจรมภาวํ สมาปชฺเชยฺย ๑ ยสฺมา ปน ตํ
 สมาปชฺชนฺเตน เกนจิ เปสิเตน กตฺถจิ คนฺตพฺพํ โหติ ปรโต ว อิตฺถิยา วา ปรุสฺมตฺตินฺติ
 อาทิวจนโต อธิ อิตฺถิปฺริสา อธิปฺเปตา ตสฺมา ตมตฺถํ ทสฺเสตฺถุ อิตฺถิยา วา ปหิโต ปรุสฺส
 สนฺติเก คจฺจติ ปรุสฺเสน วา ปหิโต อิตฺถิยา สนฺติเก คจฺจตฺติ เวมสฺส ปทภาชนํ วุตฺตํ ๑
 อิตฺถิยา วา ปรุสฺมตฺติ ปรุสฺส วา อิตฺถิมตฺตินฺติ เอกฺค อาโรเจยฺยาติ ปาฐเสโส ทฎฺฆพฺโพ ๑
 เตนเวสฺส ปทภาชนํ ปรุสฺส มตฺติ อิตฺถิยา อาโรเจติ อิตฺถิยา มตฺติ ปรุสฺส อาโรเจตฺติ
 วุตฺตํ ๑ อิทานิ ยทตฺถํ เตสํ มตฺติ อธิปฺปายํ อฆฺมาสยํ ฉนฺทํ รุจี อาโรเจติ ตํ ทสฺเสนโต
 ชายตฺตเน วา ชารตฺตเน วาติ อาท ๑ ตตฺถ ชายตฺตเนติ ชายภาเว ๑ ชารตฺตเนติ
 ชารภาเว ๑ ปรุสฺส หิ มตฺติ อิตฺถิยา อาโรเจนโต ชายตฺตเน อาโรเจติ อิตฺถิยา มตฺติ ปรุสฺส
 อาโรเจนโต ชารตฺตเน อาโรเจติ ๑ อปฺิง ปรุสฺสเสว มตฺติ อิตฺถิยา อาโรเจนโต ชายตฺตเน วา
 อาโรเจติ นิพทฺฐกริยาภาเว ชารตฺตเน วา มิจฺฉาจารภาเว ๑ ยสฺมา ปเนตํ อาโรเจนเตน ตฺวํ
 กิร ตสฺส ชายา ภวิสฺสสฺสีตาทิ วตฺตพฺพํ โหติ ตสฺมา ตํ วตฺตพฺพตฺถากาโร ทสฺเสตฺถุ ชายตฺตเน
 วาติ ชายา ภวิสฺสสฺสี ชารตฺตเน วาติ ชารี ภวิสฺสสฺสี อสฺส ปทภาชนํ วุตฺตํ ๑ เอเตเนว
 อฺุปาเยน อิตฺถิยา มตฺติ ปรุสฺส อาโรเจเนปิ ปติ ภวิสฺสสฺสี สามโก ภวิสฺสสฺสี ชาโร ภวิสฺสสฺสี
 วตฺตพฺพากาโร เวทิตฺพฺโพ ๑ อนฺตมโส ตํชณฺิกายปิตฺติ สพฺพนฺุติเมณ ปรุจฺเจเทน ยา อยํ
 ตํชเน มฺุหุตฺตมคฺเต ปฏฺิถสํวสิตฺพฺโพโต ตํชณฺิกา วุจฺจติ มฺุหุตฺติกาติ อคฺโธ ตสฺสาปิ มฺุหุตฺติกา
 ภวิสฺสสฺสี เอวํ ปรุสฺมตฺติ อาโรเจนตฺสสฺส สงฺฆาทิสฺโส ๑

(สมันตปาสาทิกา ภาค ๒ สังฆาทิสฺส หน้า ๔๔-๔๕)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๗

แปล มคธเป็นไทย

พ.ศ. ๒๕๔๘

๑. แต่อานาปานัสสติกรรมฐานนี้ เป็นกรรมฐานที่หนัก เจริญได้ยาก ทั้งเป็น ภูมิมนสิการ ของมหาบุรุษทั้งหลาย คือ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพุทธ บุตรเท่านั้น มิใช่เป็นกรรมฐานต่ำต้อย ทั้งไม่เป็นกรรมฐานที่สัตว์ผู้ต่ำต้อยจะเจริญ ผู้ บำเพ็ญเพียรมนสิการโดยประการใด ๆ ก็เป็นกรรมฐานที่สงบและละเอียดโดยประการ นั้น ๆ เพราะฉะนั้น ในอานาปานัสสติกรรมฐานนี้ จำต้องปรารภนาสติและปัญญาที่ แรงกล้า ๆ เหมือนอย่างว่า ในเวลาชุนผ้าเนื้อละเอียด จำต้องปรารภนาทั้งเข็มก็เล่มเล็ก ทั้งด้ายร้อยรูเข็มก็ต้องเส้นเล็กกว่าเข็มนั้น ฉนใด ในเวลาเจริญกรรมฐานเช่นกับผ้าเนื้อ ละเอียดนี้ ก็ฉนนั้นเหมือนกัน จำต้องปรารภนาทั้งสติซึ่งเปรียบด้วยเข็ม ทั้งปัญญาที่ สัมปยุตด้วยสตินั้น ซึ่งเปรียบด้วยด้ายร้อยรูเข็มที่แรงกล้า ๆ ก็แล ภิกษุผู้ประกอบ ด้วยสติและปัญญาเหล่านั้นแล้ว ไม่จำต้องทาลมหายใจเข้าลมหายใจออกเหล่านั้น นอกจากโอกาส ที่ลมกระทบตามปกติ ๆ เปรียบเหมือนชาวนาไถนาแล้ว ก็ปล่อยโค ให้บ่ายหน้าไปสู่ที่หากินแล้ว ฟิงนั่งพักที่ร่มไม้ คราวนั้น โคเหล่านั้นของเขาก็เข้าสู่ดง ไม้โดยทันที ๆ ชาวนาผู้ฉลาด ประสงค์จะจับโคเหล่านั้นมาเทียม (ไถ) อีก ก็จะไม่ เดินตามรอยเท้าโคเหล่านั้นเข้าไปยังดงไม้ โดยที่แท้ เขาจะถือเอาเชือกและปฏัก เดิน ตรงไปยังทำน้ำที่โคเหล่านั้นลงที่เดียว แล้วนั่งหรือนอน (คอย) อยู่ ๆ ที่นั้น เขาได้ เห็นโคเหล่านั้น ซึ่งเที่ยวไปตลอดวันแล้ว ลงไปสู่ทำน้ำดื่ม อาบ และกินน้ำแล้วก็ขึ้น มายืนอยู่ ก็จะเอาเชือกผูกแล้วเอาปฏักทิ่มแทง นำไปเทียมทำงานอีก ฉนใด ภิกษุนั้น ก็ฉนนั้นเหมือนกัน ไม่จำต้องทาลมหายใจเข้าลมหายใจออกเหล่านั้น นอกจากโอกาสที่ ลมกระทบตามปกติ ๆ แต่พึงถือเอาเชือกคือสติ และปฏักคือปัญญาแล้ว ก็ตั้งจิตไว้ ในโอกาสที่ลมกระทบตามปกติ ให้มนสิการเป็นไปเกิด ๆ เพราะว่ เมื่อเขอมนสิการ อยู่อย่างนี้ ต่อกาลไม่นาน เลย ลมหายใจเข้าลมหายใจออกเหล่านั้น จะปรากฏ เหมือน โคปรากฏ ณ ทำที่ลง ฉนนั้น ๆ ในลำดับนั้น เขอพึงเอาเชือกคือสติ ผูกประกอบไว้

ในที่นั้นนั่นแหละ แล้วแหงด้วยปฏิภาณคือปัญญา หมั่นเจริญกรรมฐานอีก ๆ เมื่อเธอหมั่นเจริญอานาปานัสสติกรรมฐานอยู่อย่างนี้ ต่อกาล ไม่นานเลย นิमितก็จะปรากฏ ๆ

๒. คำว่า **สัจจวิตุตฺตํ** **สมาปชฺชเชยฺย** ความว่า ฟังถึงภาวะเที่ยวชักสื่อ ๆ ก็เพราะภิกษุผู้ถึงภาวะเที่ยวชักสื่อ นั้น ถูกใคร ๆ วานแล้ว ก็ต้องไปในที่บางแห่ง ในลักษณะที่ ท่านประสงค์เอาหญิงและชาย โดยพระบาลีเป็นต้นว่า **อิตฺติยา วา ปุริสมตฺตี** ช้างหน้าแล ฉะนั้น เพื่อจะทรงแสดงอรรถนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสบทภาชนะแห่งพระบาลีว่า **อิตฺติยา วา ปุริสมตฺตี** นั้นอย่างนี้ว่า ภิกษุถูกหญิงวาน ย่อมไปในสำนักผู้ชาย หรือว่า ถูกผู้ชายวาน ย่อมไปในสำนักหญิง ดังนี้ ๆ ในคำว่า **อิตฺติยา วา ปุริสมตฺตี** **ปุริสสุสฺส วา อิตฺติมตฺตี** นี้ บัณฑิตพึงเห็นบาลีที่เหลือว่า **อาโรเจยฺย** ๆ เพราะเหตุที่นั่นนั่นแล ในบทภาชนะแห่งพระบาลี ว่า **อิตฺติยา วา ปุริสมตฺตี** **ปุริสสุสฺส วา อิตฺติมตฺตี** นั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสพระดำรัสว่า บอกความประสงค์ของชายแก่หญิง บอกความประสงค์ของหญิงแก่ชาย ดังนี้ ๆ

บัดนี้ เมื่อจะทรงแสดงเนื้อความ คือ ความประสงค์ ความต้องการ อหยาภัย ความพอใจ ความชอบใจ ของชายและหญิงเหล่านั้นที่ภิกษุบอก จึงตรัสว่า **ชายตฺตเน วา ชารตฺตเน วา** ๆ บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **ชายตฺตเน** คือ ในความเป็นเมีย ๆ บทว่า **ชารตฺตเน** คือ ในความเป็นชู้ ๆ ก็ ภิกษุเมื่อบอกความประสงค์ของชายแก่หญิง ชื่อว่า ย่อมบอกในความเป็นเมีย เมื่อบอกความประสงค์ของหญิงแก่ชาย ชื่อว่า ย่อมบอกในความเป็นชู้ ๆ อีกอย่างหนึ่ง เมื่อบอกความประสงค์ของชายนั้นแหละแก่หญิง ชื่อว่า บอกในความเป็นเมีย คือ ในความเป็นภรรยาประจำก็ตาม ในความเป็นชู้ คือในความเป็นมิถนาคารก็ตาม ๆ ก็ เพราะภิกษุ เมื่อจะบอก ความเป็นเมีย และความเป็นชู้ ก็ต้องกล่าวคำมีอาทิว่า นัยว่า เธอจักเป็นภรรยาของชายนั้น ฉะนั้น เพื่อจะแสดงอาการคือความที่ถ้อยคำต้องกล่าวนั้น จึงตรัสบทภาชนะแห่งบททั้งสองนั้นว่า คำว่า **ชายตฺตเน วา** คือ เธอจักเป็นภรรยา คำว่า **ชารตฺตเน วา** คือ เธอจักเป็นชู้ ดังนี้ ๆ โดยอุบายนี้นั่นแล แม้ในการบอกความประสงค์ของหญิงแก่ชาย บัณฑิตพึงทราบอาการถ้อยคำที่ภิกษุ ต้องกล่าวว่า เธอจักเป็นผัว จักเป็นสามี จักเป็นชู้ ดังนี้ ๆ

สองบทว่า อนุตมโส ตชฌิกายปิ มีความว่า โดยกำหนดอย่างต่ำที่สุด ทญิงที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกว่า ตชฌิกา เพราะเป็น ทญิงที่ชายหญิงอยู่ร่วมในขณะนั้น คือเพียงชั่วครู่ อธิบายว่า เป็นเมียชั่วคราว ฯ เมื่อภิกษุบอกความประสงค์ของชายแก่ทญิงแม้นั้นอย่างนี้ว่า เธอจักเป็นเมียชั่วคราว ก็เป็นสังฆาทิเสส ฯ

พระพรหมเวที	ชวนปญโญ	วัดไตรมิตรวิทยา	เจดย
สนามหลวงแผนกบาลี			ตรวจแก้.